Lietas arhīva Nr. A42-00807-19/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2019:0329.A420261118.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019.gada 29.martā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Aija Pāvele,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p.i. 2018.gada 1.augusta lēmuma Nr.31.1-22.11/3437 „Par iesnieguma izskatīšanu" atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – dienests) Nodokļu parādu piedziņas pārvaldes Trešās piedziņas daļas vadītājas 2018.gada 28.jūnija lēmumu Nr.30.4-4.7.2/44644 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicēja /pers. A/ iekļauta riska personu sarakstā, pamatojoties uz likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktu.

[2] Izskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, ar dienesta ģenerāldirektora 2018.gada 1.augusta lēmumu Nr.31.1-22.11/3437 (turpmāk – lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Laika posmā no 2013.gada 19.jūlija pieteicēja bija SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" (iepriekšējais nosaukums līdz 2018.gada 16.janvārim SIA „Baltic Security Service") valdes locekle, un viņas amata pienākumu pildīšanas laikā sabiedrībai izveidojušies nokavētie nodokļu maksājumi, kas pārsniedz 15 000 *euro*, un to samaksas termiņš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav pagarināts, kā arī sabiedrība nav iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā. Uz 2018.gada 28.jūniju SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" nokavēto nodokļu maksājumu parāds bija 1 046 812,94 *euro* apmērā, tajā skaitā uzņēmumu ienākuma nodoklis 326 578,64 *euro* apmērā un pievienotās vērtības nodoklis 720 234,30 *euro* apmērā. Dienesta rīcībā ir tiesiski apstiprināts akts par piedziņas neiespējamību un nav pagājuši trīs gadi no nodokļu samaksas termiņa dienas. Tādējādi lietā ir konstatēta atbilstība likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā norādītajiem kritērijiem, kas pamato pieteicējas iekļaušanu riska personu sarakstā.

[2.2] Komercsabiedrības valdes loceklis kā komercsabiedrības izpildinstitūcija ir atbildīgs par to, lai tiktu nokārtotas saistības. Tāpat, neskatoties uz to, ka valdes priekšsēdētāja ziņā tika nodota atsevišķu jautājumu risināšana, pieteicējai kā komercsabiedrības valdes loceklei bija pienākums sekot saistību izpildei un nodokļu maksājumu veikšanai, lai neveidotos pamats pieteikuma iesniegšanai maksātnespējas procesam. Tāpat pieteicējai vajadzēja savlaicīgi parūpēties par valsts budžetā iemaksājamo nodokļu summu deklarēšanu un samaksu, lai nenonāktu situācijā, kad maksājamie nodokļi tiek noteikti nodokļu audita rezultātā, kuriem turklāt tiek aprēķināta nokavējuma nauda.

[2.3] Lai sakārtotu saimnieciskās darbības vidi, ir nepieciešams atturēt no turpmākās iesaistes komerctiesiskajā vidē personas, kuru darbības rada sekas, kas būtiski var aizskart valsts un sabiedrības intereses kopumā. Turklāt piemērotā tiesību norma ir uz nākotni vērsta, tā neliedz turpināt darbu esošajās komercsabiedrībās un pildīt amata pienākumus, bet gan liedz nākotnē konkrētajai personai, kura ir iekļauta riska personu sarakstā, dibināt jaunas komercsabiedrības.

[2.4] Konkrētajā lietā uzklausīšanas pienākuma izpildīšana nekādā veidā nevar ietekmēt lietā esošo faktu konstatāciju un pieteicējas atbilstību likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktam.

[2.5] Nodokļu maksājumi kļūst par nokavētiem maksājumiem (jeb nodokļu parādiem), ja tie nav samaksāti saskaņā ar nodokļu maksājuma dokumentu (piemēram, deklarāciju) vai ja tie nav samaksāti nodokļu audita lēmuma labprātīgas izpildes termiņā. Deklarācijā uzrādītie nodokļu maksājumi ir uzskatāmi par nokavētiem nodokļu maksājumiem (jeb nodokļu pamatparādu) ar nākamo dienu pēc likumā noteiktā samaksas termiņa. Persona var kļūdaini vai apzināti neuzrādīt deklarācijā visu budžetā maksājamo nodokļu summu. Tādējādi nodokļu administrācija nodokļu audita rezultātā personai var noteikt papildu maksājumus budžetā, kuru samaksas termiņš ir trīsdesmit dienas no lēmuma par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem spēkā stāšanās dienas. SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" nodokļu audita rezultātā aprēķināto maksājumu samaksas termiņš iestājies 2018.gada 29.janvārī. Tādējādi pieteicējas uzskats par komercsabiedrības nodokļu parāda apmēra konstatēšanu tikai pēc tiesas nolēmuma pieņemšanas attiecībā uz lēmuma par nodokļu audita rezultātiem tiesiskumu ir kļūdains.

[3] Nepiekrītot lēmumam, pieteicēja iesniedza tiesā pieteikumu par tā atcelšanu. Pieteikums pamatos ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Tiesību normas neuzliek par pienākumu dienestam pieņemt lēmumu par personas iekļaušanu riska personu sarakstā, bet gan, izvērtējot visus lietas apstākļus, lemt par to, vai šādai rīcībai konkrētā situācijā ir pamats. Tādēļ dienestam pirms lēmuma pieņemšanas bija jāapsver administratīvā akta izdošanas lietderība – proti, jāapsver, vai ir lietderīgi iekļaut pieteicēju riska personu sarakstā. Konkrētajā lietā dienests likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā norādītos kritērijus ir konstatējis tikai formāli un kļūdaini, neiedziļinoties lietas būtībā un nav izpildījis savu pienākumu izdarīt lietderības apsvērumus par šāda, pieteicējai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas nepieciešamību.

[3.2] Starp „LATVIAN PRIVATE SECURITY" un dienestu pastāv strīds par dienesta audita lēmuma tiesiskumu, kas ir saistīts arī ar jautājumu par SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" nodokļu parādsaistību esību pret dienestu. Galīgu un tiesisku secinājumu par to, vai šajā gadījumā izpildās visi likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā minētie kritēriji dienests varēs veikt tikai tad, kad spēkā stāsies galīgais tiesas nolēmums strīdā starp SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" un dienestu administratīvajā lietā Nr.A420149918. Tādējādi dienestam šobrīd nav pamata uzskatīt, ka pieteicējas darbības laikā SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" ir radušies nodokļu maksājumu parādi. Kamēr pastāv

minētais strīds, SIA „LATVIAN PRIVATE SECURITY" nebija tiesiskā pamata un pienākuma iesniegt maksātnespējas pieteikumu.

[3.3] Lēmumā nav konstatējams detalizēts un uz lietvedības apsvērumiem balstīts administratīvā akta pamatojums sasaistē ar konkrētu leģitīmu mērķi un pieteicēju. Lēmumā dienests nav skaidrojis ne jēdziena „negodprātīga fiziska persona" saturu un pazīmes, ne arī attiecinājis šo jēdzienu uz pieteicēju. Šāds dienesta norādītais mērķis ir pārāk vispārīgs. Tāpat dienests nav izdarījis arī secinājumus, kāda leģitīma mērķa sasniegšanu nodrošina pieņemtais lēmums.

[3.4] Lēmums liedz pieteicējai tiesības brīvi īstenot komercdarbību pēc saviem ieskatiem, tādējādi ierobežojot Satversmes 106.panta pirmajā teikumā noteiktās pieteicējas pamattiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos. Tāpat tiek nodarīts kaitējums pieteicējas reputācijai, jo pieteicēja faktiski tiek sodīta, pirms strīdā par nodokļu parādu esamību ir stājies spēkā tiesas spriedums.

[3.5] Dienests lēmumu pieņēmis, pārkāpjot procesuālā taisnīguma principu, jo pieteicējai pirms lēmuma pieņemšanas netika nodrošinātas no šī principa izrietošās tiesības izteikt viedokli par tai nelabvēlīgu administratīvo aktu. Pieteicējas viedoklis netika jautāts un uzklausīts, un pieteicējai netika dota iespēja izklāstīt savus argumentus un aizstāvēt savas tiesiskās intereses. Konkrētajā gadījumā nepastāv neviens no Administratīvā procesa likuma 62.panta otrajā daļā paredzētajiem izņēmuma gadījumiem, kad personas viedokļa un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemts dienesta paskaidrojums par pieteikumu. Dienests pieteikumu uzskata par nepamatotu, atsaucoties uz lēmumā minētajiem argumentiem.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1]panta pirmo daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi.

Pārbaudījusi lietas materiālus, tiesa konstatē, ka procesa dalībnieki nav lūguši lietas izskatīšanu mutvārdu procesā un nepastāv citi šķēršļi lietas izskatīšanai rakstveida procesā, tādējādi tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, rakstveida procesā izvērtējot procesa dalībnieku lietā iesniegtos rakstveida paskaidrojumus kopsakarā ar lietas materiāliem un lietā esošajiem pierādījumiem, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[7] Lietā izšķirams strīds par to, vai dienests pamatoti iekļāvis pieteicēju riska personu sarakstā, pamatojoties uz likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktu.

[8] Likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunkts noteic, ka riska persona ir fiziskā persona, kas atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem: persona ir vai ir bijusi amatpersona komercsabiedrībā, un tās amata pienākumu pildīšanas laikā komercsabiedrībai ir izveidojušies nokavētie nodokļu maksājumi, kas pārsniedz 15 000 *euro*, ja to samaksas termiņš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav pagarināts, vai komercsabiedrība nav iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā, dienesta rīcībā ir tiesiski apstiprināts akts par piedziņas neiespējamību un nav pagājuši trīs gadi no nodokļu samaksas termiņa dienas.

Minētā likuma 34.[3]panta pirmā daļa noteic, ka dienestam piecu darbdienu laikā pēc šā likuma 1.panta 31.punktā minēto kritēriju konstatācijas ir tiesības pieņemt lēmumu par personas iekļaušanu riska personu sarakstā.

Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām" 34.[3]panta piektajai daļai, ja persona ir veikusi darbības, kuru rezultātā ir zudis pamats tās iekļaušanai riska personu sarakstā atbilstoši šā likuma 1.panta 31.punkta „b", „c", „d" vai „e" apakšpunktā noteiktajam, un paziņojusi dienestam, dienests pēc izvērtēšanas vienas darbdienas laikā lemj par personas izslēgšanu no riska personu saraksta. Lēmums par personas izslēgšanu no riska personu saraksta stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī.

No minētajām tiesību normām izriet, ka, dienestam, konstatējot visus likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā minētos priekšnoteikumus, ir tiesības pieņemt lēmumu par personas iekļaušanu riska personu sarakstā. Savukārt, ja persona ir veikusi darbības, kuru rezultātā ir zudis pamats tās iekļaušanai riska personu sarakstā, un paziņojusi par to dienestam, dienests pieņem lēmumu par personas izslēgšanu no riska personu saraksta.

Ievērojot minēto, tiesai jāpārbauda, vai lēmuma pieņemšanas laikā pastāvēja visi likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā minētie priekšnoteikumi lēmuma pieņemšanai, proti:

1) pieteicēja ir bijusi amatpersona komercsabiedrībā;

2) laikā, kad pieteicēja bija komercsabiedrības amatpersona, komercsabiedrībai ir izveidojušies nokavētie nodokļu maksājumi, kas pārsniedz 15 000 *euro*;

3) nokavēto nodokļu maksājumu samaksas termiņš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav pagarināts vai komercsabiedrība nav iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā;

4) dienesta rīcībā ir tiesiski apstiprināts akts par piedziņas neiespējamību;

5) nav pagājuši trīs gadi no nodokļu samaksas termiņa dienas.

[9] Kā izriet no lietas materiāliem un apstiprinās ar publiski pieejamo Komercreģistra informāciju, pieteicēja no 2013.gada 19.jūlija līdz lēmuma pieņemšanas brīdim ir vienīgā uzņēmuma „LATVIAN PRIVATE SECURITY" amatpersona – valdes loceklis ar tiesībām pārstāvēt sabiedrību atsevišķi.

[9.1] Kopējā nodokļu parāda summa uz sākotnējā lēmuma pieņemšanas dienu, tas ir, 2018.gada 28.jūniju bija 1 046 812,94 *euro* (uzņēmumu ienākuma nodoklis un nokavējuma nauda 326 578,64 *euro* apmērā un pievienotās vērtības nodoklis un nokavējuma nauda 720 234,30 *euro* apmērā) (*lietas 38.-39.lapa*). Tātad nodokļu parāda apmērs pārsniedz likumā noteikto 15 000 *euro* slieksni.

[9.2] Uzņēmuma nokavēto nodokļu samaksas termiņš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav pagarināts, pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī maksātnespējas procesa pieteikums tiesā nebija iesniegts.

[9.3] 2018.gada 27.jūnijā sastādīts akts Nr.30.4-4.7.2/282 par piedziņas neiespējamību no uzņēmuma (*lietas 41.lapa*).

[9.4] Lietā nav strīda, ka nav pagājuši trīs gadi no šo nodokļu samaksas termiņa dienas.

[9.5] Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējami visi likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunktā paredzētie kritēriji, līdz ar to dienests atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām" 34.[3]pantam bija tiesīgs pieņemt lēmumu par pieteicēja iekļaušanu riska personu sarakstā.

[10] Pieteicējas ieskatā dienestam šobrīd nav pamata uzskatīt, ka pieteicējas darbības laikā uzņēmumam ir radušies nodokļu maksājumu parādi, jo starp uzņēmumu un dienestu šobrīd notiek strīds par dienesta audita lēmuma tiesiskumu.

Tiesa konstatē, ka neskatoties uz to, ka pašreiz notiek tiesvedība administratīvajā lietā, kurā tika pārsūdzēts lēmums par audita rezultātiem (lietas Nr.A420149918), minētā lēmuma darbība nav apturēta. Ar lēmumu par audita rezultātiem papildus aprēķināto maksājumu (pamatparāda un nokavējuma naudas) samaksas termiņš budžetā ir iestājies normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā – 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts nodokļu administrācijas lēmums par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem (likuma „Par nodokļiem un nodevām" 32.panta astotā daļa), tas ir, iestājies laikā, kad pieteicēja ieņēma uzņēmuma valdes locekļa amatu. Nodokļu maksātāja minētā lēmuma izpildi labprātīgi nav veikusi. Līdz ar to pieteicēja kļūdaini uzskata, ka nav iestājušies likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunkta nosacījumi tā iemesla dēļ, ka starp uzņēmumu un dienestu tiesā pastāv strīds par nodokļu auditā aprēķināto nodokļu maksājumu esību.

[11] Pieteicēja norāda, ka viņas iekļaušana riska personu sarakstā nav samērīga.

Tiesa norāda, ka visas sabiedrības interese ir saņemt budžetā nodokļu maksājumus savlaicīgi un pilnā apmērā. Lai to nodrošinātu, dienests veic likumā noteikto kontroles funkciju, pārbaudot, vai nodokļi tiek aprēķināti pareizi un vai nodokļi ir samaksāti savlaicīgi un pilnā apmērā, kā arī veic preventīvās funkcijas, lai personas, kuru darbībā saskatāmas negodprātīgas rīcības pazīmes, uz laiku izslēgtu no komercdarbības vides, tostarp iekļaujot tās riska personu sarakstā.

Arī Senāts ir atzinis, ka riska personas tiesiskā statusa regulējuma plašākais mērķis ir ierobežot tādu komersantu darbību, kuru patiesais dibināšanas mērķis ir saistīts ar starpnieka lomas izpildi naudas atmazgāšanas un nodokļu izkrāpšanas shēmās un kuru darbības organizētāji, kā arī patiesā labuma guvēji administratīvā procesa ietvaros nav identificējami. Lai to sasniegtu, vadoties no pieredzes par izmantotajiem paņēmieniem nodokļu izkrāpšanai no valsts budžeta, noteikti kritēriji, pēc kuriem identificējamas personas, kuras ir nepieciešams efektīvi atturēt no turpmākas iesaistes komerctiesiskajā vidē, uz laiku ierobežojot to tiesības pārstāvēt komersantus *(sk. Senāta 2017.gada 4.augusta rīcības sēdes lēmums lietā Nr.SKA-1045/2017).*

Nosakot likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta kritērijus, pie kādiem nodokļu administrācijas amatpersonai ir tiesības pieņemt lēmumu par personas iekļaušanu riska personu sarakstā, likumdevējs lietderības apsvērumus jau ir izvērtējis un ir atzinis, ka ar šādu administratīvo aktu noteiktās tiesiskās sekas ir samērīgas, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – izslēgtu negodprātīgas personas no komerciālās vides, kā arī preventīvi nodrošinātu, lai citi nodokļu maksātāji izpilda nodokļu jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasības.

Tādējādi, konstatējot likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punktā minētos apstākļus un nekonstatējot īpašus (ārkārtas) apstākļus, kuru dēļ personai objektīvi (no savas gribas un rīcības neatkarīgu iemeslu dēļ) neradās iespēja izpildīt nodokļu jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasības, iestādei un tiesai vairs nav jāvērtē, vai ar lēmumu par personas iekļaušanu riska personu sarakstā noteiktās tiesiskās sekas ir samērīgas.

Izskatāmajā lietā nav konstatējami ārkārtas apstākļi, kuru dēļ pieteicējai objektīvi nebūtu iespējams izpildīt nodokļu jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasības. Tiesa nekonstatē apstākļus, kas liecinātu par samērīguma principa pārkāpumu. Līdz ar to, pieņemot pārsūdzēto lēmumu par pieteicējas iekļaušanu riska personu sarakstā, dienests pareizi ir izmantojis savu rīcības brīvību.

[12] Tiesa nekonstatē procesuālus pārkāpumus lēmuma pieņemšanas procesā.

Nav strīda, ka būtiska administratīvā akta sastāvdaļa ir administratīvā procesa dalībnieka viedokļu uzklausīšana, un tā neesamība var novest pie būtiskiem procesuālajiem pārkāpumiem. Tomēr Administratīvā procesa likumā ir noteikti vairāki izņēmumi, kuru pastāvēšanas gadījumā personas viedokļa un argumentu uzklausīšana nav nepieciešama. Kā izriet no Administratīvā procesa likuma 62.panta otrās daļas, administratīvā procesa dalībnieka viedokļu uzklausīšana nav nepieciešama, kad no gadījuma būtības izriet, ka personas viedokļa noskaidrošana nav iespējama vai nav adekvāta.

Tiesa piekrīt dienesta viedoklim, ka šajā lietā pieteicējas viedokļa noskaidrošana nav nepieciešama, jo administratīvā akta pamatojums ir balstīts uz objektīvi pastāvošu faktu konstatāciju – pieteicējas atbilstību likuma „Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 31.punkta „e" apakšpunkta pazīmēm. Pieteicējas viedokļa uzklausīšana konstatētos faktus neizslēgtu, tādējādi būtu tikai formāla.

Turklāt, ievērojot to, ka pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā dienesta ģenerāldirektorei izteica savus iebildumus un argumentus pret sākotnējo lēmumu, tad uzskatāms, ka dienests, pieņemot lēmumu, pieteicējas viedokli ir uzklausījis.

[13] Pastāvot iepriekš lietā konstatētajiem apstākļiem, tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, savukārt pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.- 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p.i. 2018.gada 1.augusta lēmuma Nr.31.1-22.11/3437 „Par iesnieguma izskatīšanu" atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Pāvele